

Aprentatge basat en situacions

UNITAT

9



Com resoldrien les ètiques modernes dilemes propis dels temps actuals?

1 ACTIVACIÓ DE CONEIXEMENTS PREVIS

La situació que proposem té, almenys, dos components importants. Primer, la qüestió del sexe i el gènere. I segon, el tema dels drets de diferents col·lectius que han patit discriminació, com ara les dones o els transsexuals. Per tant, es treballarà la **tercera generació dels drets humans**, concretament els **drets emergents**.

La manera de plantejar el treball inicial dependrà molt de la realitat dels alumnes que hagin de desenvolupar-lo. Aquí no podem donar una idea vàlida per a tots els casos, però sí que podem donar la indicació següent: és clau que els alumnes arribin a reconèixer els seus propis prejudicis i els seus propis temors, a fi que l'activitat arrenqui amb el compromís personal que requereix. Poden ajudar-hi els marges de les pàgines **34, 44, 45, 80, 135, 166, 203, 219, 249, 255, 257, 286, 288**. Qualsevol d'aquests marges pot servir com a primera lectura en comú per iniciar l'activitat abans que els alumnes comencin a treballar en grups.

A continuació, us proposem unes quantes preguntes/reflexions que poden conduir la primera sessió:

- El fet de tenir genitals femenins o masculins fa que ens sentim dones o homes?
- Què vol dir sentir-se dona i què vol dir sentir-se home?
- Coneixeu algú que senti que el seu cos no reflecteix el seu gènere?
- Amb quina edat penseu que es pot reconèixer el propi gènere?
- Als vestidors d'un gimnàs, com cal dividir les persones?

La defensa dels drets de col·lectius com el dels transsexuals està a l'ordre del dia. A Escòcia es va aprovar una llei que permet l'autodeterminació de gènere als setze anys sense necessitat de presentar cap informe mèdic i el govern britànic la va vetar al mes de gener del 2023. A Espanya es va aprovar la llei trans al mes de febrer del 2023: permet la reassignació de gènere a partir dels catorze anys i prohibeix les teràpies de conversió que tinguin com a finalitat modificar l'orientació sexual de les persones. D'altra banda, hi ha col·lectius feministes que estan en contra de la llei trans perquè pensen que va en contra dels drets de les dones, com es pot veure en casos extrems com el de l'exemple d'Isla Bryson.

En la base de la Declaració Universal dels Drets Humans hi ha la voluntat de garantir la dignitat humana, i per aquest motiu es considera que han de ser universals. En la mesura que les necessitats humanes canvien, els drets per garantir una vida digna també han d'evolucionar. Per això s'ha redactat la **Declaració Universal dels Drets Humans Emergents**, que comprèn, entre d'altres, el principi de gènere. Ens haurem de preguntar de quina manera cal legislar per protegir els drets dels diferents col·lectius. Cal tenir en compte les conseqüències que es poden derivar d'aquestes lleis? O bé cal que les lleis tinguin com a rerefons la defensa de la dignitat de tots els éssers humans, independentment de les conseqüències que se'n puguin derivar?

Aquestes qüestions ens permetran analitzar el dilema que ens planteja el cas derivat de la llei trans escocesa a la llum de les ètiques modernes: emotivisme, ètica deontològica i ètica conseqüencialista.

La posada en comú de totes les respostes espontànies a aquestes preguntes (o a d'altres, en funció dels alumnes que tenim en cada cas al davant) permetrà fer un mapa dels temes que cal investigar.

2 DISSENY DEL PLA DE TREBALL

Els interessos i la realitat de cada grup classe poden donar lloc a mapes de qüestions que es poden investigar ben diferents. Sigui com sigui, tres grans temes demanen atenció:

- 1 La qüestió del sexe i del gènere
- 2 Diferents tipus de feminismes
- 3 Drets dels col·lectius: dones i transsexuals

Un cop fet el mapa, es poden repartir diverses preguntes a cada grup o bé fer que tots treballin totes les preguntes.

3 EXPLORACIÓ / INVESTIGACIÓ

Caldrà proporcionar fonts fiables als alumnes. Sotmetre a examen crític altres fonts que es puguin trobar formarà part de l'exploració. Poden ser útils les fonts següents:

- El material educatiu [Maleta pedagògica - Mòdul 1: Equitat de gènere. Ulleres de gènere i d'interculturalitat](#).
- El material educatiu [Maleta pedagògica - Mòdul 1: Equitat de gènere. Els feminismes](#).
- L'article del portal informatiu Vilaweb [Què és la sororitat? Un diccionari feminista](#).
- La pàgina web de la Universitat de Lleida [Feminisme sense excuses: Noves formes, nous llenguatges](#).
- El reportatge del programa *30 minuts* [Trànsit, menors transsexuals](#).
- L'article del diari *Ara* [La transsexualitat deixa de ser una malaltia per a l'OMS](#).
- El recull d'articles sobre transsexualitat en [El diari de l'educació](#).
- La Llei 11/2014, de 10 d'octubre sobre [garantia dels drets de LGTBI i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia](#).
- El dossier [Drets humans emergents](#) de Jaume Saura, doctor en Dret per la Universitat de Barcelona i membre de l'equip de l'Institut de Drets Humans de Catalunya, publicat per l'Ajuntament de Barcelona.
- L'article [Els drets de les persones transsexuals, una realitat en construcció](#) de Yaiza Cuevas que hi ha a Xarxanet.
- L'article [Construint els drets de les dones: dels conceptes a les polítiques locals](#), dins la sèrie Igualtat i Ciutadania de la DIBA.
- L'article [Sexe, gènere i l'increïble bassal trans del feminisme](#) de Xavier Aliaga, dins *El temps*.
- L'article [Quatre mites sobre la teoria queer \(I\)](#) de Marta Roqueta, dins *El temps*.
- L'article [Quatre mites sobre la teoria queer \(II\)](#) de Marta Roqueta, dins *El temps*.
- La [Declaració Universal dels Drets Humans Emergents](#) publicada per l'Institut de Drets Humans de Catalunya.

4 POSADA EN COMÚ

Es poden deixar hores de classe per fer la cerca o bé dir als alumnes que la facin a casa. Caldrà, en tot cas, un parell de sessions de posada en comú i síntesi, dirigida pel professor o la professora però amb el protagonisme dels portaveus dels grups.

Cada grup escollirà un portaveu, però també poden fer aquesta funció tots els components del grup, per torns.

Una primera ronda és d'exposició de les troballes fetes, de moment sense respondre les intervencions dels representants d'altres grups. Un cop acabada la intervenció de tots els portaveus, el professor o la professora demanarà si s'han detectat contradiccions o matisos importants entre les aportacions de grups diferents. Respondran per ordre els portaveus de cada grup.

Es farà un debat dirigit sobre les diferències importants per esbrinar-ne les causes:

- 1 Les contradiccions detectades, són només aparents (es poden resoldre interpretant el que es diu d'una determinada manera) o reals?
- 2 En els punts en què les contradiccions són superables, com cal interpretar el que es diu perquè desapareguin les contradiccions?
- 3 En els punts en què sembla que hi ha contradiccions irreductibles, quina és la causa? Tots els grups parlen de fets contrastables o bé s'hi barregen meres opinions? Les fonts consultades, són fiables? I els arguments, són consistents?

En acabar el debat dirigit, cal fer una síntesi, o bé per explicar en un discurs unitari com es resolen totes les contradiccions o bé per formular de manera clara els termes exactes de les contradiccions i les qüestions filosòfiques de fons que hi estan involucrades.

Al final, cada grup elaborarà el seu informe escrit, en què farà la seva síntesi personal del conjunt de coses dites i explicarà la seva posició de manera raonada si pren partit per alguna de les tesis en litigi. Es valorarà que no es limitin a la informació que ja havien recollit com a grup, sinó que demostrin que han reelaborat el que pensaven a partir de la posada en comú. Aquest informe constitueix una primera evidència per a l'avaluació.

5 AVALUACIÓ

L'avaluació pot quedar en la nota del grup, si es completa amb una rúbrica que tingui en compte també diferents elements de la participació al llarg de tota l'activitat. Una possibilitat és aquesta:

Alumne o alumna _____	1	2	3	4
Intervé prou i bé				
Discrimina bé entre fets i opinions				
Aporta idees				
Sap escoltar activament				
Sap respondre amb arguments				
Col·labora amb el grup				
S'explica amb claredat				
Aprofita el que ha après de filosofia per pensar les coses				

4 és la conformitat plena amb l'afirmació i 1 és la disconformitat plena.

De 8 a 16 participació suspesa.
De 17 a 21 participació aprovada.
De 22 a 26 participació notable.
De 27 a 32 participació excel·lent.

Al cap d'uns dies es pot fer un exercici escrit, ara individual, que serveixi, primer, per comprovar que ha quedat de l'activitat feta i, segon, per posar una nota, ja no al grup, sinó a cada alumne de la classe.

L'exercici escrit pot consistir, simplement, a respondre aquestes preguntes:

- Penses que els humans han de ser lliures d'autodeterminar-se i reassignar-se el gènere? A partir de quina edat ho consideraries un dret?
- O bé a forçar els alumnes a anar més enllà de la feina feta, per exemple, plantejant-los aquest altre tema:
- "Drets dels transsexuals i drets de les dones, dificultats per protegir-los alhora"

6 PER ANAR MÉS A FONS

Correspon a cada professor o professora pensar com la proposta feta es pot convertir:

- O bé en un **treball de recerca**: fent que la proposta plantejada es converteixi en una investigació individual tutoritzada.
- O bé en una **matèria optativa** d'estudi conjunt d'un problema social: convertint la metodologia exposada no en una activitat dins d'una matèria, sinó en el conjunt de tota la matèria.